

Kovács Sándor (közlő)

Zoltán Sándor levele nyugdíjaztatása tárgyában Kiss Elek püspökhöz

Főtisztelendő Püspök Úr!¹

Kedves Barátom! A Székelyudvarhely körüli esperesi hivatalhoz küldött 124. e. i. U. P. sz.-ú irat alapján felvett jegyzőkönyv másolatát, mely a lelkesi állásról való kikényszerített lemondásomat tartalmazza, e hó 22-én elküldtem postán az esperesi hivatalnak hivatalodhoz való felterjesztés végett. Legyen szabad az ügyvel kapcsolatban néhány észrevételt tennem.

Az idézett iratban említve van, hogy én többször úgy nyilatkoztam, hogy előre haladt koromra s megromlott egészségi állapotomra való tekintettel a lelkesi állásról lemondani, illetve nyugalomba vonulni akarok. Hát ez nem éppen így van, s ilyenként való beállítása téves, a valóságnak meg nem felelő. Igaz, hogy baráti körben hangoztattam, hogy mihelyt körülményeim úgy alakulnak, állásomról lemondok, mert meguntam az egyházi téren előforduló sok mindent (egyházi körön kívül álló közegeknek állandó beavatkozását egyházi ügyekbe stb.), ami régen nem volt meg. Ez így igaz és nem úgy, ahogy a fent jelzett iratban elő van tárva.

Tény, hogy 1958 telén-tavaszan mindkét lábszáras trombózissal két hónapig feküdtem, s 1959 nyarán minden orvosi beavatkozás és kezelés nélkül jobb oldali vesémből 6 db vesekő eltávolított s ugyanazon év őszén hólyagkő-eltávolítási műtét miatt a marosvásárhelyi klinika urológiai osztályának egy hónapig lakója voltam, de azóta Isten jóvoltából olyan egészségem, erőm és munkabírásom van,

¹ Zoltán Sándor levele Kiss Elek püspökhöz nyugdíjaztatása tárgyában. A Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára (MUEKGYL), Kiss Elek hagyatéka.

hogy nem cserélnék sok, nálamnál fiatalabb emberrel. Tehát nem hivatkozhatam romlott egészségi állapotomra, sem öregségemre.

Az az állítás is téves, hogy központi vezetőségünk többször közbenjárt, hogy visszakapjam elvett állami nyugdíjamat, míg végre azt visszakaptam. Én csak egyetlen késői és sikertelen ilyen közbenjárásról tudok, amikor ti. az egyházi jogtanácsos által szerkesztett és általam aláírt kérés a népjóléti minisztériumba továbbítás végett felterjesztetett a vallásügyi hivatalba, mely azt visszautasítván, leküldetett hozzám azzal, hogy cselekedjem belátásom szerint. Állami nyugdíjamat a 602. számú minisztertanácsi határozat alapján kaptam vissza, mely elrendelte mindenki nyugdíjának visszaadását, bármily címen vonták is meg. Egyetlen sikeres közbenjárása egyházunk központi vezetőségének az én érdekemben az volt, hogy kieszközölte számomra 1961. február 1-től kezdődően az állami fizetés folyósítását, amit a többi lelkész már évekkal előbb kapott, úgy tudom, az állami nyugdíjat élvező és még szolgálatban levő lelkészekkel együtt, s így anyagi tekintetben sokkal előnyösebb helyzetben voltak, mint én, aki nemcsak, hogy nem kaptam 1961. február előtt állami fizetést, hanem a nyugdíjam elvonása következtében jelen év augusztusáig kereken 24 565 lej károsodást szenvedtem.

Állami nyugdíjam visszakapása okot szolgáltatott arra, hogy szept. 11-én kelt ad. 94. sz.-ú levelemben felszólíts, hogy postafordultával jelentsem a lelkészi állásomról való visszavonulásomat.

Furcsának és érthetetlennek találva ezt, azt válaszoltam, hogy amennyiben a „visszavonulás” a lemondást jelenti, ezt csak a jelen év végével tehetem meg, s akkor is úgy, hogy a tavaszig a lelkészi lakásból ne keljen kiköltöznöm. Erre szept. 16-án kelt 98. sz.-ú iratodban azt közölted, hogy egyetemes egyházi érdek az én lemondásom a lelkészi állásról. Nekem azonban úgy rémlik, nem az egyetemes egyházi érdek diktálta azt, hogy én mondjak le a lelkészi állásról, hanem Gellérd Imre érdeke s talán a te érdeked is. Ugyanis annak az iratnak, mely magában foglalja a Gellérd Imre megbízását a homoródszentmártoni egyházközség lelképásztori vezetésére, iktató száma „83”, míg az engem „visszavonulásra” felszólítóé „ad 94”, s az ezt megmagyarázni akaróé „98”, tehát világos, hogy még mielőtt én felszólítást kaptam volna a „visszavonulásra”, Gellérd Imre már megbízást kapott a homoródszentmártoni lelkészi teendőik végzésére, talán már fel is volt ez terjesztve a vallásügyi hivatalhoz azzal a jelentéssel együtt, hogy a homoródszentmártoni lelkész felmentetett a további lelkészi szolgálat alól, de a jelentés mellől hiányzott a homoródszentmártoni lelkész lemondását magában foglaló irat, mely nélkül az Egyház Szervezeti Szabályzatának értelmében nem lehet a lelkészi állást megüresedettnek nyilvánítani. Ezt éppen olyan jól tudják a vallásügyi hivatalnál, mint ahogy tudnod kell neked is. S minthogy ez hiányzott

a Gellérd Imre megbízatása mellől, s a vallásügyi hivatal ezt követelte sürgetően, rád nézve elég kellemetlen szituáció állott elő. Ha így volt, ahogy én feltételezem, azért volt annyira sürgős az én „visszavonulásom”, hogy arról postafordultával kellett volna a jelentést felküldenem az esperesi hivatal mellőzésével, holott az ilyen és hasonló jelentések az esperesi hivatalon át terjesztendők fel, s ezért kellett a lelkészi állásból való felmentésemet visszautasító keblitanácsi határozat vétele után az esperesnek sürgősen kiszállnia Homoródszentmártonba, hogy mindeképpen, még fenyegetések árán is (kockáztatása a nyugdíjnak, esetleg bekövetkezhető kellemetlenségnek stb.) rábírra a lelkészt az állásáról való lemondásra s a keblitanácsot az ominózus határozat visszavonására.

Megtörtént mind a kettő s ezzel megszűnik a kellemetlen szituáció, mely előállt azért, mert a „gyermeknek nevet adtak még születése előtt”, vagy: „előre eladták a medve bőrét”, ahogy a példabeszéd mondja. Amint értesültem, az én lemondásra kényszeríttetésem előtt is voltak üresedésben levő lelkészi állások, de amint esperesünk elszólta magát, a kiváló tehetségű Gellérd Imrét nem lehetett akármilyen jelentéktelen kis egyházközségbe kihelyezni. Pedig ott is csak ideiglenes lett volna a megbízatása, mint Homoródszentmártonban, amely nem éppen olyan fényes, mint amilyennek messziről látszik, mert az ezeret meg nem haladó lélekszám 3 egyház, sőt 4 között oszlik meg, és néptanácsi székhely, s van milíciája, pap- és egyház-, vallásellenes állandó pártaktivistája. Aki tudja, hogy falusi viszonylatban ezek mit jelentenek, annak nem kell bővebb magyarázat. S még kérdés, hogy Gellérd Imre tud-e itt állandósulni, s nem kell-e majd innen is tovább mennie?

Ezek azonban nem tartoznak rám. Az én dolgom az, hogy minél hamarabb és gyorsabban felszámoljam a felszámolni valókat, s aztán „visszavonuljak lelkészi állásomról”, amint ahogy vezéri parancsra a hadseregnek vissza kell vonulnia abból az állásból, melyet az erősebb ellenség támadása miatt nem tud tovább tartani.

Lelkészi állásomnak elhagyását én nem így képzeltem el, bármikor jött volna el annak alkalom- és szükségszerűsége. Annak önkéntes elhatározás folytán, szabad akaratból kellett volna történnie és nem kényszerítésből. Ez tulajdonképpen megcsúfolása 52 éves, lelkiismeretlennek nem mondható lelkészi szolgálatomnak, és semmibe vevése az egyházközséget alkotó hívek akaratának és érzelmvilágának, akik között bizonyos benső lelki, érzelmi kapcsolat keletkezett, hasonló a szülő és gyermekek, testvérek között levőkhöz.

Félszázadot meghaladó lelkészi szolgálatom alatt nem ez az első méltatlan eljárás velem szemben egyházi központi vezetőségünk részéről. Többször részesültem hasonló elbánásban. Felsorolni azokat feleslegesnek tartom. Feltétele-

zem, hogy talán ez az utolsó. Azonban engem kellemetlen szaga végig fog kísérni földi életemnek még hátralevő részén, s azt a kellemetlen szagot nem tudja eloszlatni a konvencionális, szokásos elismerés banális mondatainak párfümje. Ami kellemetlen szagú, az az marad, bármennyi párfümet vesztegetnek rá. Éppen ezért lemondok minden ünnepélyes kibúcsúzás rendezéséről. Ne tudja a világ, hogy a lemondásra kényszerített, s ezzel 52 évi szolgálata jutalmául meggyalázott homoródszentmártoni pap lelkén égő sebekkel távozik. Így is el lehet hagyni 52 esztendő munkájának mezejét.

Azt hallottam, hogy én vagyok az első vivisectió kísérleti nyúl. Abban a reményben, hogy az utolsó is, és több lelkész nem részesül hasonló elbánásban, mert minden kísérleti nyúlnak fáj minden vágás, ha annak nem is, aki vág: annak kijelentésével, hogy levelem magánjellegű és nem hivatalos levél, vagyok a kötelező hivatalos és atyafiságos tisztelettel:

Homoródszentmárton, 1964. okt. 23.

Zoltán Sándor
v.[visszavonult] lelkész